

ART IN DEMOCRACY

DEMOKRAATTISTEN ARVOJEN PUOLUSTAMINEN
EUROOPPALAISTEN NYKYTAITEILIJOIDEN NÄKÖKULMASTA

© Euroopan unioni, 2023

Tämä julkaisu on tuotettu Luxemburgissa tiedotustarkoituksessa Euroopan parlamentin nykytaiteen kokoelmasta Taidetta demokratiassa -näyttelyn yhteydessä. Tarkoituksena on tarjota opetuksellinen referenssi niiden taiteilijoiden taustasta ja taiteellisesta perinnöstä, joiden teoksia on esillä. säilyttää ja edistää heidän panoksensa Euroopan kulttuuriperinnön hyväksi.

Tämä julkaisu on tarkoitettu ehdottomasti ei-kaupalliseen käyttöön Euroopan parlamentin tiloissa. Tämän julkaisun sisällön luvaton käyttö, jäljentäminen tai jakelu on ehdottomasti kielletty. Taiteilijoiden tai muiden kolmansien osapuolten tekijänoikeudet voivat rajoittaa tiettyjen kuvien käyttöä tässä tarkoitettuihin tarkoituksiin. Euroopan parlamentti ei ole vastuussa luvattomasta käytöstä.

SABAMin hallinnoimien teosten esittäminen, muuntaminen, osittainen muuttaminen tai uudelleenlähettäminen televisiossa, kaapeleitse tai verkossa ilman SABAMilta etukäteen saatua lupaa on kielletty.

Belgian kirjailijoiden, säveltäjien ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö SABAM

Osoite: rue d'Arlon 75-77, B-1040 Bryssel

Puhelin: +32 (0)2 2868280

Internet: <http://www.sabam.be>

Sähköposti: visual.arts@sabam.be

MIKSI TAIDE DEMOKRATIASSA?	4
1. EUROOPAN UNIONI. EUROOPPA-HANKE. DEMOKRATIA JA SEN PELISÄÄNNÖT	6
2. KANSALAISSVAIKUTTAMINEN JA POLIITTINEN SITOUTUMINEN	10
3. KANSALAISTEN SUHDE JULKISHALLINTOON JA OIKEUSLAITOKSEEN	12
4. DEMOKRATIAAN KOHDISTUVAT RISKIT JA VAARAT	14
5. JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEET JA DEMOKRATIA	20
6. DEMOKRATIA JA KAUPUNKIEN MUUTTUMINEN	24
ALAVIITTEET	29
LISÄMATERIAALIT	30

LATAA OPETTAJILLE
TARCOITETTU
OPETUSMATERIAALI
JA TUO NÄYTTELY
LUOKKAHUONEESEEN

MIKSI TAIDE DEMOKRATIASSA?

Mitä on demokratia? Miksi Euroopan unioni on omaksunut demokraattiset arvot? Euroopan parlamentin nykytaiteen kokoelmaan sisältyy huomattava määrä taideteoksia, jotka voivat auttaa vastaamaan näihin kysymyksiin. Näiden taideteosten kautta saamme käsityksen siitä, miten kuvataiteilijat Euroopan eri maista ovat tulkinneet demokratiaa.

Näyttelyyn valitut taideteokset voidaan määritellä kunkin taiteilijan kriittiseksi ja henkilökohtaiseksi visioksi. Nämä taiteilijat ovat ottaneet selkeästi kantaa puolustukseen demokratiaa teoksillaan. He lisäävät osaltaan tietoisuutta tarpeesta puolustaa demokraattisia vapauksia. He myös korostavat velvollisuutta pysyä valppaana ja osallistua niinkin ratkaiseviin prosesseihin kuin EU-vaaleihin. Tässä yhteydessä he muistuttavat meitä siitä, että myös EU:n kansalaiset puolustavat demokratiaa äänestäjinä kesäkuussa 2024 pidettävissä EU-vaaleissa.

Näyttelyn tarkoituksena on myös tarjota hyödyllisiä näkökulmia niihin keskeisiin tekijöihin, joita mikä tahansa terve demokratia edellyttää. Niitä ovat muun muassa demokratian pelisääntöjen noudattaminen ja yhteiskunnan välttämätön poliittinen sitoutuminen. Puhumattakaan muista merkityksellisistä kysymyksistä, joihin liittyy haasteita ja jotka asettavat demokraattiset arvomme koetukselle. Niitä ovat muun muassa kansalaisten ja instituutioiden välinen suhde, joukkotiedotusvälineiden rooli selkeän ja luotettavan tiedon tarjoajina, valtioiden vallan rajat kansalaisten yksityiselämän ja aloitteiden suhteen tai muuttoliike ja kansainväliset liikkeet.

Eräissä nykytaiteen merkittävässä suuntauksissa nykymaailman sosiaalisia ja poliittisia realiteetteja tarkastellaan pohtivasti ja kriittisesti, usein myös jokseenkin ironisesti, sarkastisesti, skeptisesti tai katkerasti. Tässä mielessä niille on tunnusomaista älyllinen, eettinen ja joissakin tapauksissa avoin poliittinen sitoutuneisuus, jonka niin monet taiteilijat ovat omaksuneet 1900- ja 2000-luvulla.

Taide voi usein ottaa asioihin kriittisen näkökulman, joka läpäisee arkielämämme suoraviivaisen ulkokuoren ja nousee sen yläpuolelle. Näin se voi paljastaa puolia, jotka usein jäävät huomaamatta, korostaa epämiellyttäviä totuuksia ja tuoda esiin eettisiä ja historiallisia kysymyksiä. Tämä on taidetta, jonka tarkoituksena on varoittaa ja neuvoa, kommentoida selkeästi ja herättää ajatuksia.

Taide on tehokas viestintäväline, jonka avulla voidaan lisätä tietoisuutta erilaisista ongelmista, sillä sen avulla voidaan ilmaista asioita tavoilla, joihin kirjalliset tai suulliset kielet eivät pysty. Taide voi liikuttaa ja yhdistää. Sillä on kyky herättää ajatuksia ja ideoita ja toimia lähtökohana kansalaiskeskustelulle. Taiteen ansiosta voimme keskustella syvällisemmin siitä, mikä on yhteisölle tärkeää. Taide voi myös torjua tiettyihin kysymyksiin liittyvää polarisaatiota.¹

Kuvataiteen kentällä esiintyy suuntauksia, jotka tunnetaan muun muassa nimillä aktivistitaide, sitoutunut taide, yhteisötaide ja ekologinen taide. Niissä taiteen tehtävänä on osoittaa mieltä sekä ilmentää poliittisia kysymyksiä ja ongelmia, ja juuri siksi niistä voidaan keskustella demokratiassa.

Taiteesta tulee tällöin viestintätapa ja poliittinen väline, joka keskittyy muutokseen ja yhteiskunnalliseen murrokseen: kieli nousee akateemisen ja museoiden maailman yläpuolelle ja siirtyy muille alueille ja saavuttaa laajemman yleisön. Tämä oli yksi niistä pyrkimyksistä, jotka eri strategioiden ja tavoitteiden kautta kannustivat useiden 1900-luvun taiteellisten avantgarde-suuntausten, kuten dadaismin, surrealismin tai myöhemmin käsitetaiteen syntyä.

On ollut vain vähän kollektiivien tai liikkeiden muodostamia taidealoitteita, joiden nimissä esiintyy sana "demokratia". Termiä käytettiin taidekollektiivin nimessä vuonna 1974, kun muodostettiin ryhmä "Artists for Democracy", jolla oli "selkeä ja ponnekas tavoite: osoittaa solidaarisuutta kansainvälisille poliittisille kamppailuille. Ryhmän omaksumat kokeelliset taidekäytännöt loivat paitsi uusia tapoja tehdä taidetta, myös vaihtoehtoisia tapoja ilmaista poliittista ajattelua ja ilmentää poliittisia tekoja. (...) Artists for Democracy toteutti solidaarisuutta luovana poliittisena tekona".²

Ei pidä unohtaa, että tämän näyttelyn taideteokset, kuten monet muut eri puolilla Eurooppaa olevien kokoelmien ja näyttelyiden taideteokset, ovat syntyneet suurelta osin siksi, että demokraattinen yhteiskunta tarjoaa yksilöille mahdollisuuden ilmaista vapaasti mielipiteensä ja ajatuksensa erilaisin keinoin. Yksi näistä viestintäkanavista on taide yhdistettynä älykkyyden ja kriittisen ajattelun kehittämiseen, kuten Euroopan parlamentti on todennut:

*"Euroopan kulttuurisen monimuotoisuuden ja yhteisten juurten tiedostamisen edistäminen pohjaa taiteellisen ilmaisun vapauteen, taiteilijoiden ja kulttuurialan toimijoiden valmiuksiin ja osaamiseen sekä kukoistaviin ja joustaviin julkisen ja yksityisen sektorin kulttuurialoihin ja luoviin toimialoihin, jotka kykenevät luomaan, innovoimaan, tuottamaan ja levittämään teoksiaan suurelle ja monimuotoiselle eurooppalaiselle yleisölle."*³

*"Toteaa, että Eurooppa on kulttuurisesti, sosiaalisesti, kielellisesti ja uskonnollisesti valtavan monimuotoinen; toteaa tässä yhteydessä, että yhteiskuntiamme yhdistävät yhteiset arvot, kuten vapaus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja syrjimättömyys, demokratia, ihmisoikeudet, oikeusvaltio, suvaitsevaisuus ja solidaarisuus, ovat erittäin tärkeitä Euroopan tulevaisuudelle; (...) korostaa eurooppalaisen taiteellisen tuotannon vahvaa panosta kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja sen merkitystä EU:n arvojen levittäjänä ja unionin kansalaisille tarjoutuvana mahdollisuutena kehittää kriittistä ajatteluaan [...]".*⁴

1. EUROOPAN UNIONI. EUROOPPA-HANKE. DEMOKRATIA JA SEN PELISÄÄNNÖT

Aloitamme tämän demokratia-aiheisen taidematkan teoksista, joissa konkretisoituu myönteisiä ja kiinnostavia visioita Euroopan yhdyntymishankkeen toteuttamisesta.

Françoise Schein teki 1980-luvun lopulla sarjan reliefeihin verrattavia paneeleita, joiden muodolliset viitteet löytyvät suurten nykyaikaisten kaupunkien kaupunkikehityssuunnitelmista tai infrastruktuurikartoista ja liikennereiteistä (metro- ja junaradat, päätiät ja lentoreitit).

Hänen teoksessaan *Ideoglyphe Européen (1988)* näemme risteävien reittien ja suuntien muodostaman labyrinthimaisen kuvion tarkoituksellisesti ruostutetulla metallipinnalla. Se on mutkittelevien teiden verkosto. Teiden välissä välkkyy pieniä sähkölamppuja, jotka on sijoitettu sinne, missä EU:n pääkaupungit sijaitsivat Euroopan kartalla. Kokonaisuuden kruunaa rivi eri aikavyöhykkeitä osoittavia pieniä kelloja, joiden kaikkien pitäisi Scheinin tarkoituksen mukaan ilmentää maiden välistä yhteisymmärrystä ja sopua: *”mettre des montres à l’heure = signe de l’entente, accord.”*⁵

Taide-teos hankittiin ja esiteltiin Euroopan parlamentissa vuonna 1997. Schein määritteli tämän paneelireliefin tuolloin *”abstraktiksi teokseksi, joka itse asiassa kuvaa Euroopan rakentamista. Teos kuvaa liikkeessä ja täydessä vauhdissa olevan maanosan rajoja. Se syntyi kaksi vuotta ennen kuin Berliinin muuri murtui. Se ennakoit tapahtumaa, joka ravisteli Eurooppaa toisen maailmansodan jälkeen. Tein veistoksen asuttuani New Yorkissa kymmenen vuotta. Se oli pitkä poissaolon ja vieraantumisen kausi, joka epäilemättä antoi minulle mahdollisuuden ymmärtää ulkopuolisen näkökulmasta käsin yhteenkuuluvuutta, joka vallitsee kaikkien Euroopan maiden välillä, yhteenkuuluvuutta, jonka on luonut yhtenäinen kansa: eurooppalaiset.”*⁶

Schein määritteli myös teoksen *Ideoglyphe* ensimmäiseksi pitkässä sarjassa suurikokoisia teoksia, joita hän oli tehnyt vuodesta 1989 lähtien. Hän kehitti Euroopan pääkaupunkien metroasemilla kansainvälisen kaupunkitaidehankkeen. Sen perustavaa laatua oleva motiivi oli verkosto, jonka tavoitteena on tuoda esiin tietämyksen ja demokratian välinen läheinen suhde.⁷

On toinenkin symbolinen esine, joka käsittelee Euroopan parlamentin keskeistä tehtävää parlamentaarisen demokratian moottorina Euroopassa. Se on *Parlamento Europeo (1979)*. Sen tekijä **John Vassar House** suunnitteli esineen, joka muistuttaa suurta kompassia, astrolabia tai tieteellistä navigointivälinettä. Esine symboloi tiettyä Eurooppa-hankkeen historian hetkeä vuonna 1979:

*”Parlamento Europeo -teos muistuttaa vuoden 1979 vaaleista ja edustaa hetkeä, jolloin useat Euroopan maat olivat liittymässä jäseniksi. Jäsenmaat ovat osa rengasta, ja niille ominainen kiilamainen vuoto muodostaa yhtenäisen ympyrän. Uudet jäsenet ovat valmiita liittymään siihen osana keskipakovoimaa.”*⁸

Veistoksen muotokieleen sisältyy myös merkittävä viittaus Euroopan yhteisön sisäiseen toimivallan jakoon:

*”Pieni laminoitu rengas kiertää kolminapaisen akselinsa ympäri. Navat kuvastavat neuvostoa, komissiota ja oikeuslaitosta. Rengas edustaa muiden kuin lainsäädäntötoimintojen mekanismia.”*⁹

Nämä inspiroivat periaatteet muunnettiin kiehtovaksi pyöriväksi mekanismiksi, kuvitteelliseksi kompassiksi tai kelloksi, joka on dynaamisessa kallistuskulmassa akseliinsa nähden. Veistos ilmentää Euroopan unionin vuonna 1979 muodostaneiden maiden ja mahdollisesti piakkoin liittyvien maiden koordinoitun toiminnan liikkeitä.

Vassar suunnitteli veistoksen *”visuaaliseksi muistoksi siitä valtavan historiallisesta hetkestä, jona yleinen äänioikeus toteutui Euroopan parlamentissa ensimmäistä kertaa”*. Hän antoi lisää vihjeitä veistoksen merkityksestä: *”Renkaan kiilanmuotoiset elementit ovat yhdeksän jäsenmaata, joiden koko määräytyy niiden äänimäärän mukaan. Niiden ulkopinnat ilmaisevat maiden yksilöllisyyttä, kun taas renkaan sisäpinta edustaa jäsenmaiden sulautumista yhdeksi kokonaisuudeksi, joka on Euroopan parlamentti.*

*Sisärenkaan kolme vastapäivään tapahtuvaa liikettä kuvaavat viimeaikaisen eurooppalaisen yhteistyön kronologiaa: Ranska – Saksa, Benelux-maat – Italia ja Tanska – Iso-Britannia – Irlanti. Kreikka odottaa valmiina kehään pääsyä. Veistoksen jalusta symboloi äänestäjäkuntaa ja koostuu erilaisista poliittisista virroista, joihin koko parlamentin rakenne perustuu. Nämä virrat huipentuvat kineettisenä voimana ja vauhdittavat parlamentin toimintaa.”*¹⁰

Teoksessa *Hémicycle Strasbourg (1987)* näkyy Euroopan yhteisön lainsäädäntövallan tyysija eli istuntosali. Käynnissä on täysistunto, jota johtaa P. Daenkert vuonna 1987. Teos pohjautuu luultavasti noihin aikoihin otettuun valokuvaan, jota **John Goudie Lynch** tulkitsee kuvan keinoin dokumentaarisen täsmällisesti ja teknisen tarkasti.

Valokuvan lähetti J. G. Lynch: maalauksen esittely Euroopan parlamentissa, n. 1987–1988

Euroopan parlamentin toisen suuren istuntosalin lähellä Brysselissä on esillä belgialaisen kuvanveistäjän **Olivier Strebellen** monumentaalinen teos *Confluences (1989)*. Se on yksi hänen teknisesti rohkeimmista töistään. Taiteilija pystytti ilmetyn teräspuun, vahvan sylinterimäisen rungon, joka nousee ja haarautuu lukuisiksi putkirykelmiksi, jotka kohtaavat, levittäytyvät ja heiluvat Spaak-rakennuksen atriumissa. Tämä vapaa ja orgaaninen rakenne symboloi nimensä mukaisesti yhtymäkohtia ja tapaamisia, veljeyttä ja toimivaa ymmärrystä, jotka Euroopan kansakuntien pitää pyrkiä säilyttämään ajatustenvaihdossa ja yhteisissä hankkeissa.¹¹

OLIVIER STREBELLE (1927–2017)

Belgia

CONFLUENCES, 1989

Kiillotettu ruostumaton teräs 3200 x 1400 x 1300 cm
Lahjoitus taiteilijalta vuonna 1992

FRANÇOISE SCHEIN (*1953)

Belgia

IDEOGLYPHE EUROPÉEN, 1988

Ruostunut metallilevy 200 x 200 x 40 cm

Lahjoitus Suzanne Delevoylta vuonna 1996

JOHN VASSAR HOUSE (1926–1982)

Yhdysvallat

PARLAMENTO EUROPEO 1979, 1979

Pronssi puujalustalla 95 x 165 cm

Lahjoitus Italian valtiolta puhemies Colombolle vuonna 1979

JOHN GOUDIE LYNCH (*1946)

Alankomaat

HÉMICYCLE STRASBOURG, 1987

Öljy puulle 96 x 194 cm

Lahjoitus taiteilijalta

2. KANSALAISVAIKUTTAMINEN JA POLIITTINEN SITOUTUMINEN.

Tomki Némecin valokuvat Vaclav Havelin poliittisen uran eri kausilta, **Fabian Edelstamin Paul Henry Spaak's portrait**, **Saharov-mielipiteenvapauspalkinnon juliste** (vuoden 1993 painos) ja **Josef Antallin kirjoituskone**, joka on todistanut omistajansa älyllistä ja poliittista toimintaa. Ne kaikki viittaavat paradigmaattisiin hahmoihin, jotka edustavat vapauden ja demokraattisten arvojen puolustamista Euroopassa. Ne ovat loistavia esimerkkejä siitä, miten tiettyjen poliittisten toimijoiden sitoutuminen, sinnikäs työ ja johtajuus ovat olennaisia tekijöitä parlamentaarisen demokratian perustamisen ja menestymisen kannalta.

Demokratia tarvitsee sankarinsa, mutta ei ainoastaan julkisia ja pahamaineisia vaan myös nimettömät sankarinsa, joita ovat esimerkiksi **Paul Grahamin** valokuvien tavalliset ihmiset. Heidät on kuvattu usein näennäisen rennosti ja spontaanisti kadulla tai sisätiloissa. Taidekokoelman valokuvassa nämä samat ihmiset ovat ikään kuin paradoksaalisesti poissaolevina läsnä Belfastin kaupungin vaatimattomassa nurkassa, josta löytyy vain yksinkertainen betonipenkki.

Taidemaalari **Jörg Immendorff** puolestaan ajatteli, että taide korjaa sosiaalisia ja poliittisia epäkohtia. Hänen guassityönsä *Wähle* (1979) on samalta aikakaudelta kuin hänen kuuluisin kuvasarjansa *Cafe Deutschland* (1977–1982)¹. Tämä pieni paperityö – *Wähle* – patistaa kiihkeästi puhumaan vapaasti ja valitsemaan eri vaihtoehtojen välillä sekä osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen elämään.

SAHAROV-MIELIPITEENVAPAUSPALKINNON
JULISTE (1993)

FABIAN EDELSTAM (*1965)

Ruotsi

PORTRAIT OF PAUL-HENRI SPAAK, 2013

Sekatekniikka kankaalle: 140 x 110 cm

Lahjoitus taiteilijalta vuonna 2014

PAUL GRAHAM (*1956)

Iso-Britannia

UNTITLED, BELFAST (CONCRETE BENCH), 1988

Valokuva alumiinilevyllä; 75 x 100 cm

Ostettu Anthony Reynolds Gallerysta (Lontoo) vuonna 1993

JÖRG IMMENDORFF (1945–2007)

Saksa

WÄHLE, 1979

Guassi paperille 28 x 21 cm

Ostettu Galerie Rudolf Zwirneristä (Köln) vuonna 1983

JOSEF ANTALLIN KIRJOITUSKONE

Unkari

Euroopan parlamentin taide- ja kulttuurikokoelma

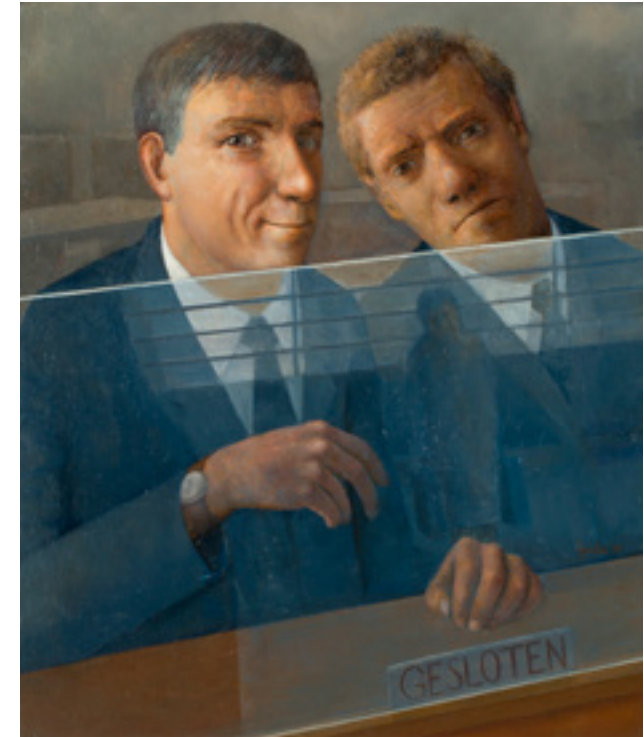
3. KANSALAISTEN SUHDE JULKISHALLINTOON JA OIKEUSLAITOKSEEN

Kansalaisten sekä valtiollisten että valtiosta riippumattomien instituutioiden välistä suhdetta rasittaa aivan liian usein epäluottamus. Tämä on keskeinen teema joissakin kokoelman töissä. Niitä ovat **John Goudie Lynchin Girokantoor (1983)** ja **Hannah Collinsin *Power is Work, Work is Power* (1990)**.¹³

J. G. Lynchin maalauksessa näkyy lasin takaa palvelupiste, joka voisi olla jossakin pankissa, ministeriössä tai virastossa. Jos maalausta katsoo lähemmin, huomaa lasiin heijastuvan henkilön – kahta laukkuja tai matkalaukkuja kuljettavan naisen – sekä kahden lasin takana suojassa olevan työntekijän tai virkamiehen vaikeasti tulkittavan moniselitteisen eleen sekä kyltin, jossa lukee ”Gesloten” ja joka varoittaa siitä, että virasto on jo suljettu. Lynchin maalaama ja kehystämä arkipäiväinen tilanne saa paradigmaattisen ja kriittisen ulottuvuuden, sillä teoksessa painotetaan, että valta (toimielin tai hallinto) kieltäytyy kommunikaatiosta ja avunannosta, kun kansalainen tulee esittämään pyyntöään.

Tämä ylitsepäsemättömältä vaikuttava etäisyys korostuu entisestään Hannah Collinsin valokuvadiptyykinissä *Power is Work, Work is Power* (1990). Kuvassa näkyy kuningattaren neuvonantaja, jota määrittää poliittisen vallan symbolina peruukki. Neuvonantaja kääntää selkensä katsojalle ja paljastuu persoonattomaksi ja saavuttamattomaksi hahmoksi.

Kahdesta edellisestä teoksesta poiketen vaikuttaa siltä, että Gallin pieni piirros on omistettu kevyesti ja huolettomasti sosiaaliturva- tai eläkevirastolle.

JOHN GOUDIE LYNCH (*1946)

Alankomaat

GIROKANTOOR, 1983

Öljy puulle 60 x 52 cm

Ostettu taiteilijalta vuonna 1983

GALLI (*1944)

Saksa

AN DAS VERSORGUNGSAMT

[SOSIAALITURVATOIMISTOLLE], 1983

Vahaliitu paperille 30 x 21 cm

Ostettu Galerie Georg Nothelferista vuonna 1983

HANNAH COLLINS (*1956)

Iso-Britannia

POWER IS WORK, WORK IS POWER, 1990

Hopeagelatiinivedos (diptyykki) Kukin vedos 120 x 190 cm

Ostettu taiteilijalta vuonna 1993

4. DEMOKRATIAAN KOHDISTUVAT RISKIT JA VAARAT.

Eri yhteisöjen välisten konfliktien ja erimielisyyksien polarisoituminen, tulevaisuuden pelko ja yksilöiden liiallinen valvonta ja kontrollointi ovat teemoja ja huolenaiheita, jotka heijastuvat teossarjoissa, jotka ilmentävät kriisitiloja ja levottomuutta ja kannustavat meitä omaksuma tietoisien kannan niiden tulkitsemaan todellisuuteen.

Willie Doherty kuvasi kaupunkimaisemaa, valoa hohtavan sumun peittämää autiota katua kotikunnassaan Derryssä, sekä kunnan asukkaita, jotka ovat joko poissa tai lukkiutuneet taloihinsa. Kuvasta puuttuvat ihmiset, mikä kuvastaa tilannetta, jota leimaa piilevä väkivalta ja jännitys. Hän käyttää siitä sanaa *Endurance*, joka tarkoittaa vastarintaa, sitkeyttä ja lahjomattomuutta.¹⁴

Doherty turvautuu näin sanan ja kuvan väliseen yhteyteen, jota jo 1900-luvulla harjoitettiin dadaismissa, surrealismissa ja myöhemmin käsitetaiteessa. Hän käyttää tätä semanttista resurssia viitatakseensa Pohjois-Irlannissa koettuun historialliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen konfliktiin. Hän viittaa myös viesteihin ja graffiteihin, joita molemmat osapuolet ovat kirjoittaneet vastakkaisiin seiniiin.¹⁵

Ne ovat lakonisia ja ensi näkemältä arvoituksellisia viestejä. Näistä esimerkkinä ovat viestit, jotka on kirjoitettu diptyykillle *Many have eyes but cannot see (1992)*. Vasemmalla ja oikealla puolella olevat sanat "Blind spot" ja "Vanishing point" saattavat viitata kuolleisiin kulmiin, joihin kameroiden tai partioiden suorittama valvonta ei ulotu.¹⁶

Silmä pystyy näkemään tiettyjä reviiirin ja sosiaalisen elämän alueita ja tutkimaan niitä epähuomiossa. Se muodostaa häiritsevän ikonografisen elementin retrovalaistuuon kuvaduoon *TwoFourTwo – Believe in me (2005)*, jossa ihmisen suuri silmäluomi erottuu vankilan kaltereita muistuttavan metalliverkon takaa.

Doherty on luonut erityisestä historiallis-yhteiskunnallisesta kontekstista käsin kuvan *Endurance*. Jos sen maantieteellinen ja poliittinen tausta jätetään huomiotta, se voitaisiin yleisesti ottaen ekstrapoloida kaikkiin muihin paikkoihin ja tilanteisiin, joissa kansalaisyhteiskunta jatkaa kannustavaa, hiljaista vastarintaa uhan edessä. Dohertyn työhön liittyy myös tahto säilyttää muisto konfliktiin johtaneista tapahtumista. Niiden perusteella voidaan varoittaa tarpeesta lisätä yhteiskuntien kansalaisvalmiuksia ja luovuutta, jotta ne voisivat ratkaista ongelmia rauhanomaisesti, edistää yhteistyötä ja välttää äärimmäisiä väkivaltaisia tilanteita, joita kuvataan muun muassa **James Hanley**n teoksessa *The Convert (1992)*.¹⁷

Kun valtio muuttuu pelottavaksi koneistoksi, joka ei palvele kansalaisia vaan käyttää heitä hyväkseen ja tunkeutuu heidän yksityisyyteensä, se saa mytologisen Leviathanin hirviömäisen muodon. Sen nähdään ilmestyvän valtamerestä Andrey Danielin Apokalyptisen triptyykin keskimmäisessä paneelissa: *Trilogy: The Elusive Meaning of Cause and Effect: To Bruegel, The Mating Season of the Leviathans, The Death of Worker X (2009)*.

Daniel viittaa todennäköisesti Thomas Hobbesin teokseen *Leviathan (1651)* 1500-luvun taidemaalari Pieter Brueghel vanhemman kunniaksi. Erityisesti hän viittaa yhteen Brueghelin mestariteoksista: Dulle Griet (n. 1564) – Museum Mayer van den Berghin -museon kokoelma, Antwerpen. Teoksessa päähahmo Dulle Griet tarkastelee helvetin suuta, joka henkilöityy Leviathanin kasvoihin.¹⁸

Samalla tavoin kuin Brueghelin maalauksia voitiin 1500-luvulla pitää populaarikulttuurin visuaalisina dokumentteina, Danielin triptyykin hahmot ovat 2000-luvun tavallisia ihmisiä: Vasemmanpuolisessa paneelissa on matkailijoita, oikeanpuolisessa rakennustyöntekijöitä. He kaikki kärsivät yhtäkkiä kosmisesta mullistuksesta, joka häiritsee vakavasti heidän elämänsä.

Bulgariassa Daniel tunnustettiin "taiteilijaksi, yhteisön johtajaksi, kollegaksi ja mentoriksi, ja hän vakiinnutti asemansa yhtenä Bulgarian maalaustaiteen johtohahmoista 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun vaihteessa". Kuten yksi taidemaalarin töiden parhaista tuntijoista on todennut, Daniel väitti ja uskoi, että taiteilijoiden pitäisi luoda keinotekoinen merkitys: "Ja jos emme opi keksimään merkitystä, luomaan keinotekoisista merkitystä itsellemme ja muille, hyvin suurille ihmisryhmille, silloin olemassaolo on pikemminkin jonkinlaista tylystyttyneenä oleilua."¹⁹

Flo Kasearu on kuvannut humoristisesti piirrossarjassa *Fears of a Museum Director (2014)* muita vaaroja ja katastrofeja, kuten terrorismia, sotaa ja ikkivaltaa, jotka myös uhkaavat demokratiaa ja vapautta. Näennäisen koomiset kohtaukset saavat syvemmän merkityksen: ne ilmaisevat epävarman tulevaisuuden pelkoa journalistisille pilapiirroksille tyyppillisen lähestymistavan avulla esittämällä valikoiman äärimmäisiä ja katastrofaalisia tilanteita, joissa mikä tahansa julkinen tai yksityinen laitos voisi olla osallisena.

Epäkriittisen ajattelun ja vieraantumisen riskistä esitetään tarkka vertauskuva **Yannis Gaitis**in puulle tekemässä öljymaalauksessa: *The Parade (1983)*. Siinä kuvataan liikakansoittumisen, indoktrinaation ja homogenisaation periaatteet. Teoksessa ihmisten yhteenkuuluvuus on muutettu lineaariseksi ja vieraantuneeksi laumaksi identtisiä ihmisiä, jotka seisovat limittäisissä riveissä. Gaitis tuo tähän joustamattomaan yksilöiden joukkoon ripauksen huumoria, jonka avulla voimme helpommin sulattaa tämän kuvauksen yhteiskuntajärjestelmästä, joka on hämmentävän yhdenmukainen.

Tietynlaisen epävarmuuden tunteen herättää lopulta **Dan Wolgersin** teos *End of the public road (1995)*, jossa katsoja voi samaistua autonkuljettajaan, joka heijastuu tien reunaan sijoitetusta sinisestä metallikylistästä. Jos pidämme julkista tietä metaforisena kuvana sivilisaatiosta ja oikeusvaltion periaatteesta, voimme silloin pitää tätä valokuvaa moniselitteisenä varoituksena siitä, mitä voi nähdä vilaukselta sen alueen ulkopuolella, jossa vallitsee oikeusvarmuuden periaate.

WILLIE DOHERTY (*1959)

Iso-Britannia

ENDURING, DERRY, 1992

Mustavalkoinen valokuva alumiinille, 125 x 190 cm

Ostettu Matt's Gallerysta (Lontoo) vuonna 1993

DAN WOLGERS (*1955)

Ruotsi

HÄR SLUTAR ALLMÄN VÄG (SARJA)

END OF PUBLIC ROAD III, 1995

Cibachrome, painos 1/3; 162 x 196 cm

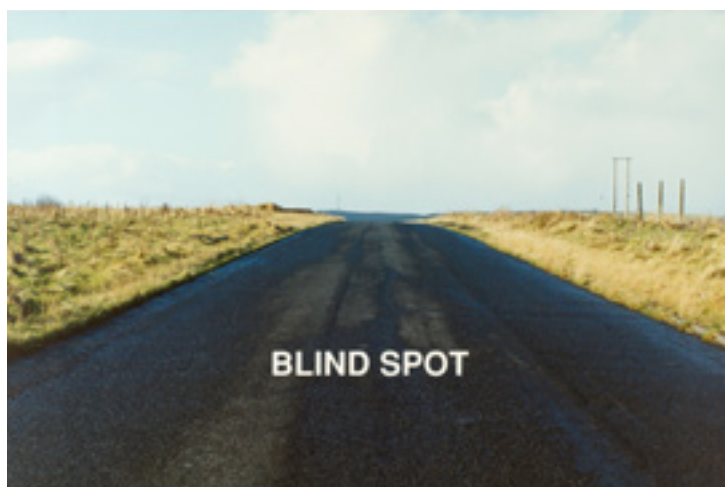
Ostettu Patrik Förbergiltä

WILLIE DOHERTY (*1959)

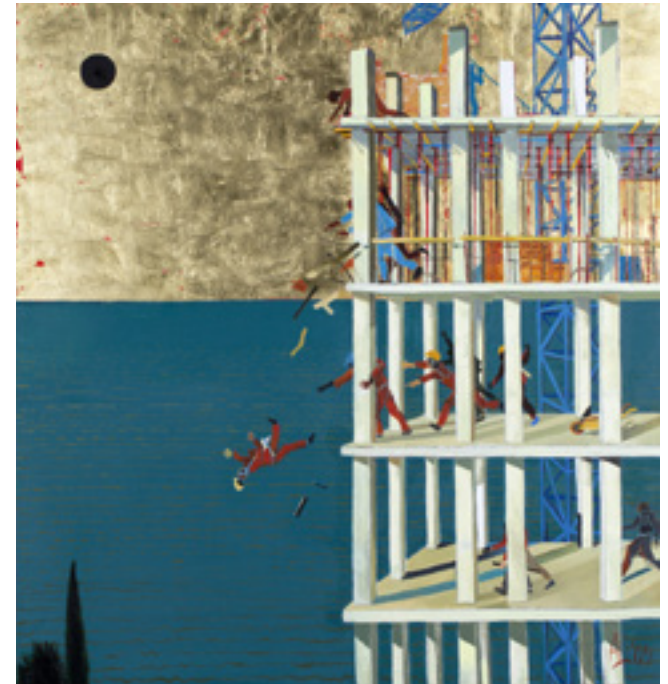
Iso-Britannia

MANY HAVE EYES BUT CANNOT SEE, 1992

C-tyypin valokuvat tekstillä (diptyykki) (vasemmalla: Vanishing point; oikealla: Blind spot); 122 x 184 cm (kukin valokuva) Merkintä (kääntöpuolella)

Ostettu Oliver Dowling Gallerystä (Dublin) vuonna 1992

ANDREY DANIEL (1952–2019)

Bulgaria

TRILOGY: THE ELUSIVE MEANING OF CAUSE AND EFFECT, 2009

TO BRUEGEL; THE MATING SEASON OF THE LEVIATHANS; THE DEATH OF THE WORKER X

Öljy kankaalle 170 x 160 cm kukin (triiptyykki)

Nimikirjaimet ja päiväys (vasemmanpuoleisen ja kesimmäisen paneelin vasemmassa alakulmassa sekä oikeanpuoleisen paneelin oikeassa alakulmassa)

Ostettu taiteilijalta vuonna 2011

FLO KASEARU (*1985)

Viro

FEARS OF A MUSEUM DIRECTOR, 2014

Kynä, paperi
65 x 50 cm (kukin piirros)

JAMES HANLEY (*1965)

Irlanti

THE CONVERT, 1992

Öljy kartongille, 175 x 121 cm

Päiväys ja teoksen nimi (kääntöpuolella)

Ostettu taiteilijalta vuonna 1993

TWO/FOUR/TWO

(TAIDERYHMÄ PERUSTETTIIN VUONNA 1996)

COSTAS MANTZALOS (*1963) & CONSTANTINOS KOUNNIS (*1973)

Kypros

BELIEVE IN ME, 2005

Valokuva, pleksilevy, metalli, valo 62 x 60 cm

Ostettu taiteilijoilta vuonna 2007

YANNIS GAITIS (1923–1984)

Kreikka

THE PARADE, 1983

Öljy puulle 160 cm x 115 cm

Signeeraus (vasemmassa alakulmassa)

Ostettu taiteilijalta vuonna 1983

5. JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEET JA DEMOKRATIA

Olaf Metzelin ja Antoni Clavén töissä on vahvasti esillä vallan, median ja yleisön välinen suhde. Metzelin teoksessa on selkeämpi ja provosoivampi sävy. Siinä lehdistötieto muunnetaan eräänlaiseksi kullatuksi idoliksi.

Olaf Metzelin taiteen toistuvana teemana on se, miten valta vaikuttaa yleisön käsitykseen ja mielipiteisiin arkitapahtumista mutta myös vääristää niitä. Suuri paneeli *Il Messagero, Mercoledì 12. October 1988 (1989)* koostuu metallimatriiseista, joita on käytetty asianomaisen lehden painamiseen mainittuna päivänä. Nykypäivän etääntyneiden katsojien on lähes mahdotonta erottaa matriiseihin kaiverrettuja keskeisiä aiheita – kidnappauksia, terroritekoja ja tragedioita, koska alumiinisen reliefityön sekava pinta on kurtussa.

Antoni Clavén maalaus välittää kuvan lehtiutisten arvosta ja levittämisestä koko kaupunkialueelle. *New York II (1989)* viittaa siihen, miten kulttuuria levitetään ja käytetään jatkuvasti, ja miten nopeasti se kuluu ja tulee korvatuksi. Pop-poetiikka ja kollaasin käyttö – sanoma- ja aikakauslehtikuvat levitettynä suoraan pintaan – ovat sopusoinnussa amerikkalaisen Robert Rauschenbergin 60-luvulla tekemän taiteellisen tuotannon kanssa: kuvat kietoutuvat toisiinsa kuin palimpsestissa höysteenään valovoimaisen pigmentin sipaisuja.

Myös teoksen *Wall (2008)* konseptin taustalla on viittaus tekstin ja kuvien avulla kuvattuihin sanomalehtiutuusiin. Multimediataiteilija **Anna Baumgart** lavastaa järkyttävän ja traagisen tositilanteen, joka kuvastaa tiettyä Euroopan historian ajankohtaa.

Yhden hahmon jalkaan on kaiverrettu isoilla kirjaimilla uutistoimiston nimi Reuters Forum. Tarkoituksena on osoittaa veistosryhmän ikonografinen alkuperä. Visuaalisena viitteenä on lehtikuva, johon on ikuistettu ryhmä berliiniläisiä, jotka pakenevat sen jälkeen, kun heidät on evakuoitu kodeistaan elokuussa 1961. Valokuvauspäivänä kaupungin kahtia halkaiseva muuri oli yhä vaikeampi ylittää. Se oli muuttumassa tappavaksi esteeksi, joka symboloi syvää ideologista kuilua neuvostoblokin ja lännen välillä kolmen seuraavan vuosikymmenen ajan. Siihen saakka, kunnes muuri purettiin vuonna 1989. Tätä historiallista hetkeä on kuvattu joissakin **Frank Thielin** sarjan *Berlin (1990)* valokuvissa.

Baumgart viittaa veistoksensa valokuvajournalistiseen alkuperään jakamalla jokaisen henkilön kahteen selkeään puolikkaaseen: Harmaat sävyt etualalla ja yksiväriset valkoiset osuudet taka-alalla. Tämä erottelu heijastaa ryhmän kaksiosuotteista alkuperää ja sen siirtämistä valokuvasta kolmiulotteiseen tilaan.

Vaikka veistos on paljon abstraktimpi kuin alkuperäinen valokuva, eikä siinä näy yksityiskohtaisesti henkilöiden kasvoja, Baumgart tekee teoksesta huomattavan realistisen, kun hän jäljittelee henkilöiden mukanaan kantamia esineitä, muun muassa laatikoiden ja laukkujen tekstuuria. Valokuvassa olevien berliiniläisten asennoista ja eleistä välittyy kiireen ja pelon tunne. Hartsihahmoissa se näkyy lievemmin. Hartsia ovat käyttäneet laajalti materiaalina modernin esittävän kuvanveiston merkkihenkilöt, kuten Juan Muñoz tai Keith Edmier.

OLAF METZEL (*1952)

Saksa

IL MESSAGERO, MERCOLEDÌ 12. OTTOBRE 1988, 1989

Sanomalehtimatriisi alumiinilla 237 x 310 x 27 cm

Ostettu Galerie Fahnenmannista (Berliini) vuonna 1990

ANTONI CLAVÉ (1913–2005)

Espanja

NEW YORK II, 1989

Sekatekniikka 162 x 130 cm

Signeeraus ja päiväys (oikeassa alakulmassa)

Ostettu taiteilijalta vuonna 1991

ANNA BAUMGART (*1966)

Puola

WALL, 2008 (VIIDEN VEISTOKSEN KOKONAISUUS)

Akryylihartsi ja akryyli-maali 123 cm (kummankin hahmon korkeus)

Ostettu Fundacja Lokal Sztuki -säätiöltä (Varsova) vuonna 2009

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

**MAUERABRISS IN DER HÖHE DES ALFRED DÖBLIN-PLATZES
IN BERLIN-KREUTZBERG**

Sarja Berlin (kuusi valokuvaa) (1990)

19.50 x 58.50 cm

Pitkäaikainen laina Saksan parlamentin taidekokoelmasta

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

BRANDENBURGER TOR IN BERLIN, NOVEMBER 1989

Sarja Berlin (kuusi valokuvaa) (1990)

19.50 x 58.50 cm

Pitkäaikainen laina Saksan parlamentin taidekokoelmasta

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

MAUER AN DER SCHILLING-BRÜCKE IN BERLIN-KREUZBERG, JUNE 1990

Sarja Berlin (kuusi valokuvaa) (1990)

19.50 x 58.50 cm

Pitkäaikainen laina Saksan parlamentin taidekokoelmasta

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

MAUER IN BERLIN-KREUTZBERG, DEZEMBER 1989

Sarja Berlin (kuusi valokuvaa) (1990)

19.50 x 58.50 cm

Pitkäaikainen laina Saksan parlamentin taidekokoelmasta

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

MAUER AM MARTIN GROPIUS-BAU IN BERLIN-KREUTZBERG, JUNI 1990

Sarja Berlin (kuusi valokuvaa) (1990)

19.50 x 58.50 cm

Pitkäaikainen laina Saksan parlamentin taidekokoelmasta

FRANK THIEL (*1966)

Saksa

BERLIN-SPANDAU, JULI 1990

Series Berlin (6 Photographs), 1990

Gelatin silver print, 19.50 x 58.50 cm

Long-term loan from the German Parliament's Art Collection

6. DEMOKRATIA JA KAUPUNKIEN MUUTTUMINEN

Bulgariaalaisten taiteilijoiden teokset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa käsitellään kriittisesti ja esimerkiksi eri näkökulmista sitä, miten Bulgarian liittyminen Euroopan unioniin on vaikuttanut ihmisten elämään.

Nadezhda Oleg Lyahovan teos *Motif I (State Machine)* on osa hanketta *Globally and on a Long-term Basis the Situation is Positive (2007-2009)*. Se on sarja Sofian kaduilla kuvattuja lyhyitä videoita sekä sarja kankaalle tehtyjä digitaalisia vedoksia ("motiiveja"), joissa on staattisia kuvia mainituista videoista.

Tässä digitaalisessa vedoksessa viitataan kaupunkikehityksen ylilyönteihin ja valtion puuttumiseen suurten kaupunkien suunnitteluun. Kaivinkoneet ovat järjestyksessä horisontaalisissa riveissä kuin avaruusolentojen armeija alkeellisessa videopelissä. Ne symboloivat laajamittaista rakennusbuumia, joka alkoi Bulgariassa sen jälkeen, kun maa liittyi Euroopan unioniin. Kuten Lyahova on itse todennut:

"Bulgaria liittyi EU:hun 1. tammikuuta 2007, ja siitä tuli täysivaltainen jäsen. Näin ollen Bulgarialla on mahdollisuus osallistua kaikkiin "erityisiin", "alueellisiin", "innovatiivisiin", "rajat ylittäviin" ja "monikulttuurisiin" hankkeisiin, joiden tavoitteena on "EU:n normien" täytäntöönpano ja joiden ansiosta voimme myös hyödyntää EU:n tarjoamia "monenlaisia mahdollisuuksia". [...]

Paikalle tuli yrittäjähenkisiä sijoittajia, jotka toivat mukanaan kaikenlaisia laitteita ja ihmisiä. Aloitettiin intensiiviset rakennustyöt. Rakennuskoneet jyräsivät naapurustossa. Vihreän nurmen tilalle tuli betonia ja rautaa. Ukkosen, mudan ja pölypilvien keskellä innokkaat ihmiset ja koneet tekevät päivittäin oman osuutensa rakentaakseen eurooppalaista tulevaisuutta."²⁰

Lyahovan kriittisen ja skeptisen näkemyksen idealistinen vastakohta löytyy idyllisestä esityksestä puolalaisen kuvittajan ja taidemaalarin **Rafal Olbinskyn** suunnittelemissa julisteissa. Siinä Italian renessanssin kuvamallien mukaisesti Euroopan naispuolinen ruumiillistuma nukkuu rauhallisesti taustallaan maalaismaisema ja hänen unistaan versoa Puolan tunnusomaisia rakennuksia.

Keveyen vision puhtaasta nautinnosta kaupunkitilassa tarjoaa **Vasilena Gankovskan** maalaus *An Afternoon at Burggarten #2 (2007)*. Siinä nuoret ihmiset kokoontuvat huolettomasti Wienin Burggarten-puiston nurmikoille.

Jos Oleg Lyahovan työn aiheena oli uuden kaupungin rakennusprosessi, kaksikon **Missirkov & Bogdanov** digitaalinen valokuva *Weekend 2126. The Valchevs (2008)* sen sijaan tarkastelee kommunistisen hallinnon institutionaalista arkkitehtuuria eli Bulgarian kommunistisen puolueen Buzludža-muistomerkkiä (1981). Sitä pidetään nykyään poikkeuksellisena monumentaalisenä jäänteinä, joka edelleen näyttää futuristiselta, aivan kuin se olisi tieteiselokuvasta.

Ufon muotoinen rakennus (eräänlainen brutalistinen, retrofuturistinen lentävä lautanen) erottuu kuvitteellista maisemaa vasten. Taustalla liikkuu perheenjäseniä kansanperinnettä ilmentävissä puuvissa.

Kuten kriitikot ovat huomauttaneet: *Valchevin perhe kuvataan "Weekend 2126 - The Valchevs (2008) -teoksessa leppoisa aurinkoisella sunnuntaikävelyllä Buzludžavuoren rinteillä. Jotkut perheenjäsenet jopa säveltävät jouten ollessaan musiikkia laskeuduttuaan aluksellaan vuoren huipulle muutoin autioon maisemaan. Vaikka tämä kohta viittaakin uudelleen kuviteltuun menneisyyteen ja puoliksi muistettuun uuteen aikaan, se sijoittuu tulevaisuuteen, se on selvää. Siitä huolimatta, että heidän etnokeskiaikaiset pukunsa, dashikityyliset paitansa ja käsintehty soittimensa muistuttavat jotakin kavan sitten unohdettua kansanperinnettä, joka kuitenkin edustaa pop-kulttuuria.*

Missirkovin & Bogdanovin teos tarjoaa yhden mahdollisen näkökulman siihen, miten useat tulevat sukupolvet tulevat näkemään Buzludžan ja arvostamaan sitä."²¹

RAFAL OLBINSKI (*1945)

Puola

LA POLOGNE DANS L'U.E.

Suunniteltu "jäsenyyden" johdosta

64 x 80 cm

NADEZHDA OLEG LYAHOVA (*1960)

Bulgaria

MOTIF I (STATE MACHINE); PAINOS 1/4, 2008

Digitaalinen vedos paperille 59 x 64 cm

Merkintä "GLOBALLY AND ON A LONG-TERM BASIS THE SITUATION IS POSITIVE"

Ostettu taiteilijalta vuonna 2011

VASILENA GANKOVSKA (*1978)

Bulgaria

AN AFTERNOON AT BURGGARTEN #2

SARJA "A BURGGARTEN AFTERNOON", 2007

Öljy, tussi kankaalle

BORIS MISSIRKOV (*1971) & GEORGI BOGDANOV (*1971)

Bulgaria

VALCHEVS FAMILY, BUZLUDZHA PEAK

("WEEKEND 2126" -SARJASTA; PAINOS 3 + 1), 2008

Digitaalinen pigmenttivedös; 81 x 118 cm

Ostettu taiteilijoilta vuonna 2011

7. TAITEEN DEMOKRATISOINTI

Seuuraavissa teoksissa ilmenee erityisen painokkaasti piirre, joka liittyy taiteen arkielämään, nykyhetken suuriin teemoihin ja yhteiskunnallisiin huolenaiheisiin, kuten kulttuurin ja markkinoiden väliseen suhteeseen, muuttoliikkeisiin tai perheeseen.

Tällä hetkellä taiteen poliittis-yhteiskunnallinen aktivoituminen saa yhden tehokkaimista, kiistanalaisimmista ja tunnistettavimmista maailmanlaajuisista ilmaisuistaan graffiteissa. **Jaen Elkenin** teos **Knock, Knock Knocking On Heaven's Door (2007)** on tasismin ja graffitin teknisiä resursseja yhdistelevän voimaperäisen työn tulos. Hyperrealistisen kauden jälkeen Elken antoi houkutella itsensä tähän vaihtoehtoiseen katukulttuuri-ilmiöön, jota hän näki usein asuessaan Lasnamäen gettoalueella, jossa hänen piti mennä työhuoneeseensa urbaanien symbolien täyttämien sisätalokerrosten läpi.

Joep van Lieshoutin **Medicine cabinet (1992)** on neutraalinharmaa ja tavallisen näköinen metallilaatikko – valettu jäljennös teollisuuslaatikosta. Se on esimerkki hienovaraisesta ja käsitteellisestä taide-esineestä, josta itse asiassa puuttuvat taiteilijan tekijyys ja persoonallisuus. Se paljastuu kuitenkin ristiriitaiseksi teokseksi, sillä kun laatikon luukun avaa, sisältä laatikon pohjasta löytyy taiteilijan suurikokoinen nimikirjoitus.

Taiteilija perusti vuonna 1995 Atelier Van Lieshoutin. Se on studio, jonka tarkoituksena on horjuttaa taiteellisen neron myyttiä. Van Lieshout pyrkii tekemään hyödyllistä ja mielikuvituksellista taidetta, jossa on tiettyä huumorintajua ja joka palvelee yhteiskuntaa. Hän on luonut monialaisen taidekäytännön tuottaakseen teoksia taiteen, muotoilun ja arkkitehtuurin rajamailla. Samalla hän tutkii taidetuotannon ja käyttöesineiden massatuotannon välistä hienoista rajaa.

Keskeinen motiivi **Marko Blažon** teoksessa *Homage to Andy Warhol* on elintarvikkeiden tuotanto ja kulutus sekä siihen liittyvä teollisuus ja markkinointi, jotka muuttavat elintarvikkeet standardituotteiksi ja mainosikoneiksi. Teoksessa viitataan nimenomaisesti amerikkalaisen taiteilijan Andy Warholin vuonna 1962 valmistamaan 32 Campbell-keittotölkin sarjaan, jota pidetään nykyään pop-taiteen merkkiteoksena.

Warhol 1-teoksessa (2007) Blažo on kääriänyt keittotölkin kreikkalais-roomalaiseen pylväikköön. Se on roomalaista antiikkia ja klassista taidetta muistuttava, kaikenkattava ulkokuori, joka viittaa eräänlaiseen klassisen kulttuurin ja massakulttuurin väliseen kytkentään.

Yksi maltalaisen taiteilijan **Ruth Biancon** uran keskeisistä aiheista ovat muuttoliikkeet ja niiden syvälinen vaikutus perheisiin ja yhteiskuntiin. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi *Connecting geographies* ja *Tidal dialogues and transit zones*. Niissä kehitetään tutkimukseen perustuva taidekäytäntöä, jossa käsitellään aluekysymyksiä ja liikkumista rajojen yli.

Polyptyykki **Lines of migration (2020–2021)** liittyy yksiselitteisesti *art contestataire* -taiteeseen tai katutaiteeseen. Kollaasitekniikkaa käytetään ilmaisuvoimaisesti, ja sen käyttämät symbolit ja lakoniset kirjalliset viestit ovat viestinnällisesti erittäin tehokkaita. Taiteilija itse on todennut, että hänen taidekäsitteessään keskeisessä asemassa on teoksen käsitteellinen ja tuntoaistiin vetoava laatu. Tämä johtuu etenkin siitä, että teos on tehty koronapandemian aikana, jolloin koko maailman täytyi pitää yhteyttä etäältä ja vähentää sosiaalista kanssakäymistään.

Edith Karlsonin teoksessa **Family (2019)** tarkastellaan perhesiteitä epätavallisesta näkökulmasta. Karlson työskentelee usein hirviömäisten tai eläinhahmojen parissa. Ne saattavat pohjautua sukupuuttoon kuoolleisiin eläimiin tai keskiaikaiseen petoikonografiaan, joka on myöhemmin saanut vastakaikua fantasiakirjallisuuden ja elokuvan maailmassa. Karlsonin veistoksia on joskus kuvailtu saduiksi ja erityisesti silloin, kun hänen eläimillään tai hahmoillaan on inhimillisiä piirteitä ja ne käyttäytyvät kuin ihmiset. Tätä kautta hän on voinut kritisoida nyky-yhteiskuntaa.

RUTH BIANCO

Malta

LINES OF MIGRATION, 2020–2021

Diptyykkikollaasi – montaasi käsintehtyille paperille

Koko komposition mitat kehys mukaan luettuna 160 cm x 250 cm

JAAN ELKEN (*1954)

Viro

KNOCK, KNOCK KNOCKING ON HEAVEN'S DOOR, 2007

Akryyli kankaalle 160 cm x 200 cm

Signeeraus ja päiväys (oikeassa alakulmassa), nimi (ylhäällä keskellä)

Ostettu taiteilijalta vuonna 2007

JOEP VAN LIESHOUT (*1963)

Alankomaat

MEDICINE CABINET, 1992

Sulatettu hartsi, 50 x 50 x 10 cm

Signeeraus (oven sisäpuolella)

Ostettu Galerie Fons Weltersin kautta
(Amsterdam) vuonna 1992

MARKO BLAŽO (*1972)

Slovakia

WARHOL 1, 2007

Sekatekniikka kankaalle

100 x 80 cm

Ostettu taiteilijalta vuonna 2010

EDITH KARLSON (*1983)

Viro

FAMILY, 2019

Betoni, metalli, sekamateriaali

Mitat vaihtelevat, korkeus noin 120 cm

ALAVIITTEET

1. "Kyky yksilöidä ja/tai yksilöidä uudelleen joku ongelma on yksi taideteoksen varsinaisista saavutuksista. Taideteokset voivat auttaa tunnistamaan ongelmia ja ehdottaa ratkaisuja hyvin laajalla alalla." Lvova, M.: *Art and Democracy: Citizens' Creative Energy as a Force for Social Change*. Dayton: Kettering Foundation, 2017
2. Kuten tutkijat ovat todenneet: "Otamme Artists for Democracy (AFD) -kollektiivin lähtökohdaksi, kun tutkimme, miten taide liittyy Iso-Britanniassa siirtolaisuuden ja poliittisen mobilisaation muovaamaan ylikansalliseen solidaarisuuteen. AFD:n historia paljastaa festivaalin muotona ja käytäntönä, joka kattaa banderollien tekoa ja julisteita, taideteoksia, valokuvia, elokuvia, koneita ja ääniä, osallistumista, performansseja, luentoja ja diaesityksiä, joita eri alkuperää olevat taiteilijat ovat luoneet käsitelläkseen kollektiivisesti poliittisia suhdanteita (...)" *Precarious Solidarities: Artists for Democracy (1974–1977)*, helmikuu 2023. Tapahtumaohjelmaan sisältyy Cecilia Vicuña'n puheet: "To Organize Dreaming" tai "To Organize Dreaming was the dream"; Wing Chan ja David Morris: "Precarious Solidarities" ja Hannah Healey: muun muassa "Artists for Democracy and experimental art as solidary practice". Afterall Research Centre -tutkimuskeskuksen zoomin kautta järjestämä verkkosymposiumi, University of the Arts London.
3. Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma 28. maaliskuuta 2019 ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Luova Eurooppa -ohjelman perustamisesta (2021–2027) ja asetuksen (EU) N:o 1295/2013 kumoamisesta (COM(2018)0366 – C8-0237/2018 – 2018/0190(COD))
4. Euroopan parlamentin päätöslauselma 19. tammikuuta 2016 kulttuurienvälisen vuoropuhelun, kulttuurisen monimuotoisuuden ja koulutuksen merkityksestä EU:n perusarvojen edistämiseksi (2015/2139(INI))
5. (Euroopan parlamentin taidekokoelma)
6. Ks. edellinen alaviite
7. Ks. edellinen alaviite
8. Taiteilijan perheen toimittamat asiakirjat (Euroopan parlamentin taidekokoelman arkisto)
9. Ks. edellinen alaviite
10. Ks. edellinen alaviite
11. WINTLE, Michael, "Europe on Parade", teoksessa SPIERING, Menno y WINTLE, Michael (toim.): *Ideas of Europe since 1914: The legacy of the First World War*, Palgrave Macmillan, 2002, ss. 121–124.
12. Immendorff teki vuosina 1977–1982 Café Deutschland -sarjan maalauksia, piirustuksia ja vedoksia, joissa Itä- ja Länsi-Saksan vastakkaiset ideologiat esitetään vertauskuvallisella näyttämöllä. <https://www.moma.org/collection/works/80069>
13. Mathews, D.: *The Ecology of Democracy*. Yhdysvallat: Kettering Foundation Press, 2014
14. "Respect, retrait, ellipse: Willie Doherty est la représentation oblique du conflit irlandais. (...) De l'oeuvre de Willie Doherty - photographies, photomontages et videos - est difficile de comprendre les enjeux, tant plastiques que politiques, si l'on ne rappelle pas, avec Declan MacGonagle, le sens de l'expression « longue guerre » et la définition des murals de Derry : « longue guerre » fut utilisé par le mouvement republicain irlandais pour définir le processus global dans lequel ses membres se trouvent impliqués depuis les années soixante-six, mais, comme le souligne Declan MacGonagle, l'expression se refere également a une guerre bien plus longue - inachevable ? - menée pendant des siecles entre Anglais et Irlandais ». Dominique Baqué: *Pour un nouvel art politique. De l'art contemporain au documentaire*, Flammarion – Champs Arts, 2009, ss. 189–193.
15. « Quant aux murals qui scandent les murs de Derry, et auxquels pour une part Doherty emprunte son lexique plastique, ils representent, doublement et sur un model paradoxal, le langage revolté des depossédés, des dominés, et le langage de ceux qui detiennent pouvoir et privileges. (...) ». Ks. edellinen alaviite.
16. « Doherty a articulé l'ensemble de son oeuvre autour du conflit et de ses modalités de représentation (...) Longtemps, les productions de Doherty se présenterent sous la forme de photo-textes : des photographies, noir et blanc pour la plupart, de grand format, évoquant soit des paysages apparemment tranquilles, soit des espaces urbaines soumis à la propagande, a la surveillance et au controle militaire, que venait Barrer un texte laconique, aphoristique Parfois – inscription du Concept et de la revendication au coeur de la representation. ». Ks. edellinen alaviite.
17. Alors que les autorités s'empresent aujourd'hui d'enlever, d'effacer tout signe de conflit, la photographie de Doherty s'applique au contraire à maintenir vivant le souvenir de ce qui déchira le pays, à exiger un devoir de mémoire ». Ks. edellinen alaviite.
18. <https://museummayervandenbergh.be/en/zoektocht-naar-bruegel>
Tarkempi analyysi, ks.: Bernadette Van Haute: "Dulle Griet' in seventeenth century Flemish painting: a risible image of popular peasant culture", Acta Academica 2011 43(2): 1–40. Unisa Institutional Repository (UnisaIR), University of South Africa.
19. Stefan Dzhambozov talking about Andrey Daniel. Tämä keskustelu julkaistiin verkkosivustolla [въпреки.com](https://nha.bg/en/page/exhibition-andrey-daniel---the-last-7-years-at-academia-gallery). Ks.: <https://nha.bg/en/page/exhibition-andrey-daniel---the-last-7-years-at-academia-gallery>
20. https://openartfiles.bg/en/files/download/1210/181207-183127_NOlyahovaPDF_web.pdf
11. Marie Bromander & Sebastian Rypson: "Monumental Negligence – or, how Bulgarian artists fight against monumental amnesia", 2019. <https://independent.academia.edu/MarieBromander>

LISÄMATERIAALIT

NÄYTTELYT

Structures de domination et de démocratie, Centre Pompidou, Paris, 2018

Poéticas de la democracia. Imágenes y contra-imágenes de la Transición. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 2018-2020.

Artists for Democracy (exhibition and archival display exploring the 1970s art and activism of the collective organisation "Artists for Democracy"). Presented by England & Co at the Horse Hospital, London, 2023.

KIRJAT

Michael Wintle: "Europe on Parade" in SPIERING, Menno & WINTLE, Michael (Ed.): *Ideas of Europe since 1914: The Legacy of the First World War*, Palgrave Macmillan, 2002. (EN)

Korza, P., Schaffer, B., & Assaf, A.: *Civic dialogue, arts & culture: findings from Animating Democracy*. Washington, DC. : Americans for the Arts, 2005 (EN)

Politik & Kunst - Kunst & Politik; Künstler und ihre Werke in den Bauten des Deutschen Bundestages in Berlin / Politics and Art - Art and Politics. Artists and Their Works in the Buildings of the German Parliament. Edited by order of the German Bundestag, by Dr. Andreas Kaernbach and Roger Sonnewald. Edition J.J. Heckenhauer, Berlin, 2005. (DE)

Dominique Baqué: *Pour un nouvel art politique. De l'art contemporain au documentaire*, Flammarion - Champs arts, 2009 (FR)

Joëlle Zask: *Art et démocratie. Les peuples de l'art*. Collection: Intervention philosophique. Presses universitaires de France, Paris, 2014 (FR)

Iván López Munuera: *Los encuentros de Pamplona (1972) como laboratorio de la democracia* (tesis doctoral). Universidad Complutense, Madrid, 2016 (ES)

F. de Meredieu: *Histoire matérielle et immatérielle de l'art moderne et contemporain*, Larousse, 2017. (FR)

Latorre, Guisela: *Democracy on the Wall. Street Art of the Post-Dictatorship Era in Chile*, 2019 (EN)

<https://ohiostatepress.org/books/titles/9780814214022.html>

Bill Posters: *The Street Art Manual*, Laurence King Publishing, 2020 (EN)

ARTIKKELIT

Robert, P. : « Les deux temps des arts visuels en démocratie: l'humanisme démocratique de l'art moderne et la démocratie praticable de l'art contemporain ». *Nouveaux Cahiers du socialisme*, 2016, (15), 67-76 (FR)

Puello, L. (2020). « Art and democracy. Exploring new ways to work creatively with citizens ». *Palabra*, 20(1), 64-74. (EN)
<https://doi.org/10.32997/2346-2884-vol.20-num.1-2020-3225>

VERKKOSIVUSTOT

<https://art-collection.europarl.europa.eu/en/>

<https://www.tate.org.uk/tate-etc/issue-42-spring-2018/opinion-john-paul-stonard-art-democracy>

<https://www.tate.org.uk/visit/tate-liverpool/display/democracies>

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/c/community-art>

NÄYTTELYYN VALITUT TAITEILIJAT

<https://www.francoiseschein.com/>

<https://www.goudielynch.fr/>

<http://hannahcollins.net/>

<https://www.twofortwo.com/>

<https://www.jameshanley.net/>

<http://www.danwolgers.com/>

<https://www.paulgrahamarchive.com/>

<https://imma.ie/artists/willie-doherty/>

<http://www.flokasearu.eu/>

<https://www.frieze.com/article/olaf-metzel>

<https://www.antoni-clave.org/biographie/>

<https://www.missirkovbogdanov.com/>

<http://www.jaanelken.com/>

<https://www.ateliervanlieshout.com/>

<http://www.ruthbianco.com/Biodata.html>

<https://www.artnews.com/art-news/news/estonia-2024-venice-biennale-edith-karls-son-1234649323/>

**YHDESSÄ
DEMOKRATIAN
PUOLESTA**

Yhdessä.eu on yhteisö heille, jotka luottavat demokratiaan ja haluavat toimia sen puolesta seuraavien EU-vaalien lähestyessä. Se yhdistää ihmisiä eri puolilta Eurooppaa. He tapaavat toisiaan, jakavat tietoa, oppivat uusia taitoja ja kannustavat äänestämään vuoden 2024 vaaleissa.

Liity [yhdessä.eu](https://yhdessa.eu)

